

İÇİNDEKİLER

Bir İZ Derneği

YanYana Projesi

Etnografik Gözlem

Nitel Analiz Sonuçları

Çözüm Önerileri

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir. İeriğinin tüm sorumluluğu Birey İnsan ve Ruh Sağlığında İZ Derneği'ne aittir ve hiçbir şekilde Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıttığı şeklinde yorumlanamaz.

Toplum ruh sağlığına duyarlı yaklaşımların geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması amacıyla 2013 yılında kurulmuştur. Çocuk, ergen ve yetişkinlerin iyilik hallerine katkı sağlamak ve psikolojik rahatsızlıkların ortaya çıkmasını engellemek için önleyici ruh sağlığı projeleri yürütür. Dil, din, ırk, cinsiyet ve etnik köken ayrımı gözetmeksizin, farklılıklarla bir arada yaşama kültürünün yaygınlaştırılmasına aracılık etmek için toplumsal barış çalışmaları yapar. Toplumsal cinsiyet eşitliğinden okul sistemlerine, çocuk haklarından mülteci haklarına kadar çeşitli alanlarda yürüttüğü tüm faaliyetlerinde, disiplinler ve kurumlar arası işbirliklerini gözetir.

Aşağıda yer alan Kelime Bulutu Bir İZ Derneği'nin çalışma alanlarını, yöntemlerini ve hedef kitesini içeren anahtar kelimelerden oluşmaktadır.

Hazırlayanlar

Doç. Dr. A. Erkan Koca

Doç. Dr. Elif Kuş Saillard

Prof. Dr. Selma Karabey

Uzman Klinik Psikolog İnanç Sümbüloğlu

Yayın Editörü:

Uzman Klinik Psikolog İnanç Sümbüloğlu

Arastırma Asistanı:

Zeynep Yağmur Karova

Tasarım:

Ayla Genç

© Bu kitap YanYana - Suriyeli Çocuklar İçin Psikososyal Destek Projesi kapsamında Bir İZ Derneği tarafından hazırlanmıştır. İzin alınmadan elektronik ortamda veya mekanik yollarla alıntı yapılamaz, çoğaltılamaz ve basılamaz.

YUVA Derneği

YUVA, başka türlü bir dünya özlemi çeken Erdem Vardar ve Özge Sönmez tarafından, 2010 yılında, tüm canlılar için sürdürülebilir bir yaşamı mümkün kılabilmek amacıyla kuruldu. Bugün YUVA, Dünya Vatandaşlığı ve İnsani Gelişim Programları ile çevre, insan hakları ve yoksulluğun ortadan kaldırılması konularını beraberce ele alan bir bütüncül öğrenme ve savunuculuk merkezi haline geldi. YUVA'da İnsani Gelişim Programı kapsamında yoğunluklu olarak geçici koruma altındaki Suriyeli mülteciler ile dezavantajlı durumdaki T.C. vatandaşlarına yönelik eğitim, koruma ve geçim kaynakları faaliyetleri yürütülüyor; eğitim alanında, yetişkinlerin, gençlerin ve çocukların yaşam boyu öğrenme süreçleri destekleniyor.

Oyun Terapileri Derneği

2012 yılında çocuk-ergen ve yetişkinlerde psikolojik, fiziksel, sosyal, duygusal gelişim için terapötik bir araç olarak kullanılan oyun terapilerinin, sanat terapileri yöntemlerinin ve psikodrama'nın ülkemizde tanıtılması, geliştirilmesi, toplumun yararına kullanılarak yaygınlaştırılması ve koruyucu önleyici ruh sağlığı çalışmaları üretmek amacıyla kurulmuştur.

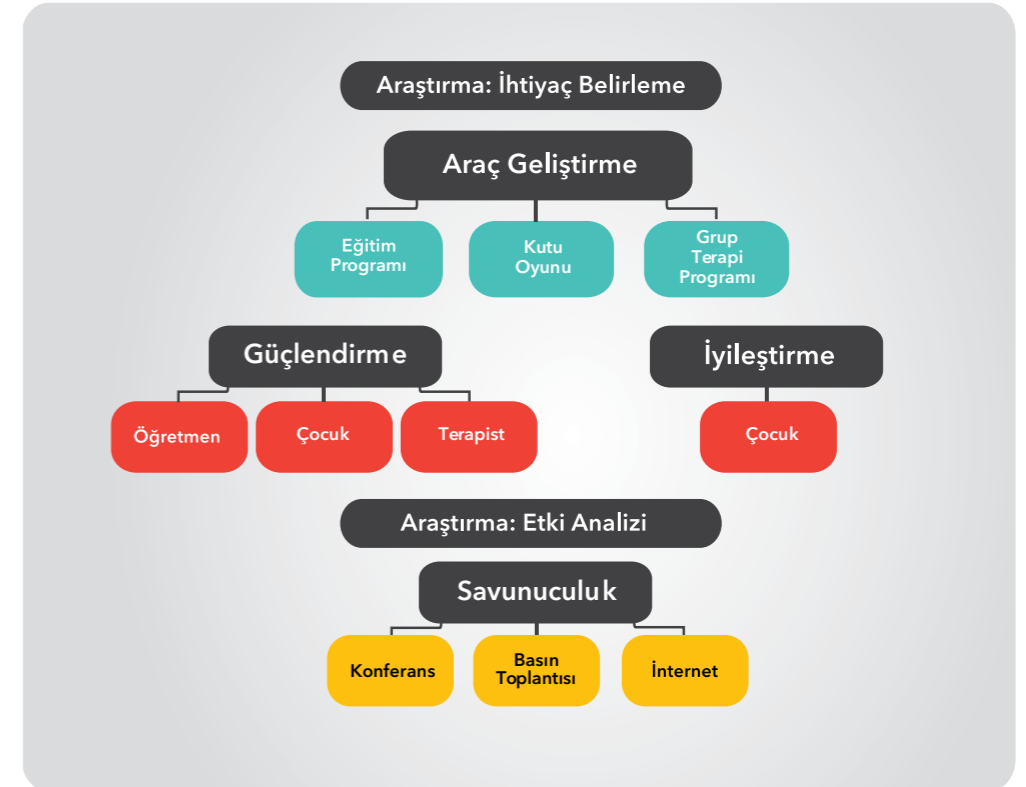
YanYana - Suriyeli Çocuklar için Psikososyal Destek Projesi Birey İnsan ve Ruh Sağlığında İZ Derneği (Bir İZ) tarafından, Yuva ve Oyun Terapileri Dernekleri ile işbirliğiyle ve Avrupa Birliği Avrupa Komisyonu Temsilciliği, Demokrasi ve İnsan Hakları için Avrupa Aracı (DIHAA) desteğiyle yürütülmektedir. 1 Şubat 2017 tarihinde başlayan proje faaliyetleri 18 ay boyunca İstanbul ilinde sürdürülecektir.

Suriyeli mülteci çocuklar, 2014-2015 eğitim öğretim döneminden beri Türkiye'de örgün eğitimde ilkokul ve ortaokul seviyesinde yer almakta, ancak özellikle Türkçe bilmemelelerinden ötürü okullarında ve sınıflarında iletişim sorunu yaşamaktadırlar. Dışlanma, psikososyal destek alamama, öğrenmede geri kalma, halihazırda göç ve savaş travması olan bu çocuklarda daha büyük psikolojik

problemlere yol açmaktadır. Bu yeni duruma uyum sağlamakta zorlanan ve Suriyeli çocukların sınıfa katılımlarını sağlamak isteyen öğretmenlerin psikososyal destek için kaynaklara ve çift dilli materyallere ihtiyacı vardır. Alanda çalışan terapistler de travma mağduru mülteci çocuklarla çalışma konusunda desteklenmeye ihtiyaç duymaktadır.

Tüm bu sorunların giderilmesine ve ihtiyaçların karşılanmasına hizmet etmek amacıyla geliştirilen YanYana Projesi özetle Suriyeli mülteci çocuklara yönelik ayrımcılığı ve yabancı düşmanlığını azaltmayı hedeflemektedir. Bu gayeyle, ilgili kişi ve kurumlara yönelik psikososyal destek programları yürütülmekte; etkin ve sürdürülebilir bir değişim yaratmak için çift dilli kutu oyunu ve grup terapi modelleri gibi kalıcı araç ve metotlar kullanılmaktadır.

Proje Faaliyetleri

İhtiyaç Analizi

Proje kapsamında, ilköğretim seviyesindeki okullarda Suriyeli mülteci çocukların, bu çocukların öğretmenlerinin, sınıf arkadaşlarının ve okul yöneticilerinin ihtiyaçlarını tespit etmek için nitel araştırma yöntemlerini temel alan bir ihtiyaç analizi çalışması yapılmıştır.

YanYana Kutu Oyunu

Yenilikçi bir eğitim aracı olan YanYana Kutu Oyunu, bu projeye özel çift dilli olarak geliştirilmiştir. Çocuklar için oyunun bir iletişim ve kaynaşma aracı olması noktasından yola çıkılarak, psikolog ve pedagogların danışmanlığıyla tasarlanmıştır. YanYana Kutu Oyunu, okullarda yürütülecek Psikososyal Destek Programı kapsamında öğretmenlerin gözetiminde, Türkiyeli ve Suriyeli çocuklar tarafından oynanacaktır.

Okullar İçin Psikososyal Destek Programı

YanYana Psikososyal Destek Programı İstanbul'da 4000 öğrenciye yönelik uygulanacaktır. Ayrımcılığı azaltma ve kaynaştırma odaklı interaktif etkinliklerden oluşan program YanYana kutu oyununu da kapsamaktadır. Programı yürütecek olan 120 öğretmen Eğitici Eğitime katılacak ve 10 haftalık program süresince düzenli olarak süpervizyon alacaktır.

Bir yönetici ile dolaylı mülakat sırasında açığa çıkan veri:

"Ben bile önyargılı olduğumu fark ettim.
'Suriyeli' diyoruz."

STK'lar İçin Grup Terapileri Programı

Travma mağduru Suriyeli çocuklara yönelik geliştirilen YanYana Grup Terapi Programı kapsamında 600 Suriyeli çocuk 10 hafta süreyle düzenli grup terapisine katılacaklardır. Uygulayıcı eğitimine katılan 30 terapist grup terapileri yürütmeye başlayacak ve program süresince düzenli olarak süpervizyon alacaktır. Program psikodrama, oyun terapisi, sanat terapisi ve EMDR teknikleri baz alınarak geliştirilmiştir.

Savunuculuk

YanYana Projesi kapsamında 2018 yılında bir ulusal konferans ve bir basın toplantısı gerçekleştirilecek, bu buluşmalar ve sosyal medya kanalıyla proje çıktılarının daha geniş kesimlere ulaştırılması sağlanacak ve böylece toplum genelinde farkındalık geliştirilmesi hedeflenecektir.

OKUL ÖRNEKLEMİNDE ETNOGAFİK GÖZLEM VE ANALİZ YÖNTEMİ

YanYana Projesi etnografik gözlem notları, İstanbul ilinde Zeytinburnu ve Beyoğlu bölgelerinde yer alan iki farklı okulda oluşturulmuştur. Bu süreç, bir antropolog tarafından iki hafta süresince yürütülmüştür.

İkincil olarak etnografik gözlem notları konunun uzmanı bir sosyolog tarafından nitel verinin analizini kolaylaştıran bir yazılım programı (Maxqda) aracılığı ile nitel içerik analizine tabii tutulmuştur.

Etnografi:

Etnografi kısa tanımı ile gözlenen grubun içine dahil olma ilkesine dayalı bir veri oluşturma yöntemidir. Etnografik araştırmalarda katılımcı gözlem, dolaylı mülakat ve derinlemesine görüşme tekniklerinden yararlanır.

Derinlemesine bir tanım olarak Etnografi, genellikle ilk elden ya da birebir bir bilgiye sahip olunamayan, genel yaşantı içerisinde kolaylıkla tecrübe etme ya da gözleme imkanı olmayan bir insan topluluğunun kültürel dünyasını anlamak amacıyla yapılan araştırma sürecini ve bu sürecin sonunda yazıya dökülen anlatı metnini ifade eder. Bu insan topluluğu, uzak coğrafyalarda, modern dünyanın büsbütün dışında yaşayan yabancı bir grup olabileceği gibi büyük

bir bütçeyi yöneten bir şirketin üyelerinden de oluşabilir. Etnografi, esasen insanların birbirleriyle olan etkileşimlerini, o dünyanın içine girerek olan bitene olabildiğince yakından ve doğal bir şekilde katılarak çalışan bir katılımcı-gözlemcinin görüp duyduklarını, ona anlatılanları ve ek olarak kendi yaşayıp hissettiklerini iç içe bir etkileşimle olabildiğince ayrıntılı olarak yazıya dökmesinden oluşan metinlerdir. Aynı anda ve iç içe bir biçimde hem betimlemeler hem de analizler içerir. Araştırmacı başlangıçta çok fazla bilgi sahibi olmadığı bir dünyanın içine katılıp oradaki insanlarla derinlikli ilişkiler kurup hayatın gündelik doğallığı içerisinde anlamaya ve kafasında oluşan soruların cevaplarını aramaktan çok anlamlandırma-ya çalışarak soruların daha anlaşılır hale gelmesini sağlar. Bu nedenle **inşa edici bir yaklaşım ve açık uçlu bir bakış gerektirir.** Aynı zamanda düşünsellik içerir. Holistik bir biçimde içine girilen kültürel dünyanın holistik, yani bütüncül olarak resmedilmesine önem verir. Hem içeriden yerel insanların bakışını hem de dışarıdan bir uzman bakış açısını aynı anda işin içerisine katarak büyük resmin oluşmasına zemin hazırlar.

Etnografik Gözlem Notları İçinden Araştırma Yöntemi Anlatısı:

"Çalışma yapılan okulların müdür ya da müdür yardımcılarında randevu alarak işe başladık. Bu kişiler, okullarındaki genel durumları ve sorunları, durumu, Suriyeli öğrencilerin koşullarını ve bu bireylerin

okuldaki durumlarını genel olarak anlattılar. Bunun yanı sıra okulda daha çok hangi öğretmenlerin Suriyeli çocuklar konusunda deneyimli ve ilgili olduğuna dair de fikir edinmeye çalıştık. Örneğin bazı okullarda, Suriyeli öğrenciler için ayrı dil sınıfları oluşturulmuştu. Biz de böyle okullarda işe bu sınıflardan başladık. Görüştüğümüz öğretmenlerin yardımıyla başka öğretmenlere ulaştık. Bazı yerlerde öğretmenler odasında çoklu görüşmeler yaptığımız da oldu. Sadece bize söylenen isimler üzerinden de gitmedik ve bize göre ilginç ya da bilgi sahibi olduğunu düşündüğümüz, bazen eleştirel ya da genel olarak eleştirel öğretmenlerle görüştüğümüz de oldu. Kiminle görüşeceğimizin seçimini sahadayken spontane bir biçimde belirledik; ama bunu yaparken temel aldığımız kriterlerimiz vardı. Görüşme süreleri ya da sıklıklarıyla ilgili herhangi bir sınırlama koymadık. Kimiyle yarım saat, kimisiyle aralıksız üç saat, bazılarıyla birkaç gün birer saat görüştüğümüz oldu. Ya da aralıksız üç saat konuştuğumuz öğretmenler de oldu. İdeal görüşme süresi 1.5 saat diye bilinir. Buna da olabildiğince uymaya çalıştık.

Bir diğer husus genellikle yarı-yapılandırılmış görüşmeler yapmamızdı. Etnografilerde genellikle yapılandırılmamış ve yarı-yapılandırılmış görüşmelere başvurulur. Fakat yapılandırılmamış, gündelik hayatın içindeki sohbetlerde yapılan spontane görüşmeler için alanda çok daha uzun kalıp ve önemli ölçüde "onlardan biri" haline gelmek gerekir. Bizim yaptığımız ise dışarıdan içeriye kısa süreli girişler şeklinde olduğu için formal havayı kırmak zordu.

Çocuklarla ilgili kendimizi öğretmenlerin yönlendirmesine bıraktık; ancak yine bir süre geçip okulu biraz tanıdıktan ve benim-

sendikten sonra bunun dışına çıkarak örneğin okul bahçesinde oyun oynayan çocuklarla konuştuğumuz da oldu.

Etnografik yöntemin temel niteliklerinden biri "emik" ve "etik" diye ifade edilen hem içeriden hem de dışarıdan olmayı sağlayabilmektir. Yani, araştırmacının yaptığı gözlemler "dışarıdan bir uzman" bakışı olarak kabul edilir. Bilgi kaynağı (informant) kişilerle yapılan görüşmelerde anlatılanlar ise içeridekilerin bilgileridir ve iç bakışı yansıtır. Gözlemlerle anlatılanların olabildiğince tutarlı olması gerekir. Tutarsızlıklar olduğu durumlarda ise araştırmacının bunların üzerini örtmeye veya bunları geçiştirmeye çalışması yerine tüm bu tutarsızlıkların nedenlerini açıklayabilir olması beklenir. Biz de bunu yaptık. Yani hem kendi gözlemlerimiz hem de öğretmen ve öğrencilerin anlattıklarıyla hem içeriden hem dışarıdan bakış açılarını bir arada kullandık.

Bir diğer önemli başlık, sahadan çoklu bakış açılarını işin içine katmaktır. Yani çalışılan konunun bütün tarafların ve taraf olmayanların bakış açılarını işin içine katmak ve aynı şekilde tutarlı ve tutarsız yanları açıklayabilmektir. Bilgi kaynaklarını seçerken biraz bunu da hesaba kattık.

Not alma tekniği olarak *bellekten not almayı* uyguladık. Yani görüşmeler esnasında kısa memo'lar (hatırlatıcılar) not ettikten sonra okuldaki işimiz biter bitmez uygun bir yer bulup aklımızdaki taze verileri -henüz kimseyle paylaşmadan önce - memolar yardımıyla bilgisayara geçirdik. Memoların yanı sıra araştırma asistanı, görüşmeler esnasında kimi zaman daha uzun notlar da alabildi. Ama konuşmaların yarı-yapılandırılmış bir görüşme için uygun seyretmesini bozacak bir *soğutuculukta* not almaya başlamadık.

Bir diğer konu, araştırma asistanı ile araştırmacının notları arasında tutarsızlık olup olmadığıydı. Tutarsızlık olduğu durumlarda bunun sebepleri üzerinde tartışarak hata payını en aza indirmeye çalıştık."

Etnografik Gözlem Notlarının Nitel İçerik Analiz Süreci:

Proje sahasında bir antropolog tarafından oluşturulan etnografik gözlem notları, bir sosyolog tarafından Maxqda programı aracılığı ile analiz edildi. Nitel içerik analizi sürecinde etnografik veri, ham veri olarak değerlendirildi ve belirli temalara göre satır

satır analiz edilerek sistematik olarak sınıflandırıldı. Nitel analiz sırasında beliren temalar ve temalar içerisindeki kodlu birimler (cümleler, paragraflar) semantik modeller biçiminde görselleştirildi. Semantik modeller, araştırmanın konusu olan birimler ve de temalar arası ilişkileri daha açık ve şeffaf bir biçimde sunmaya olanak sağladı.

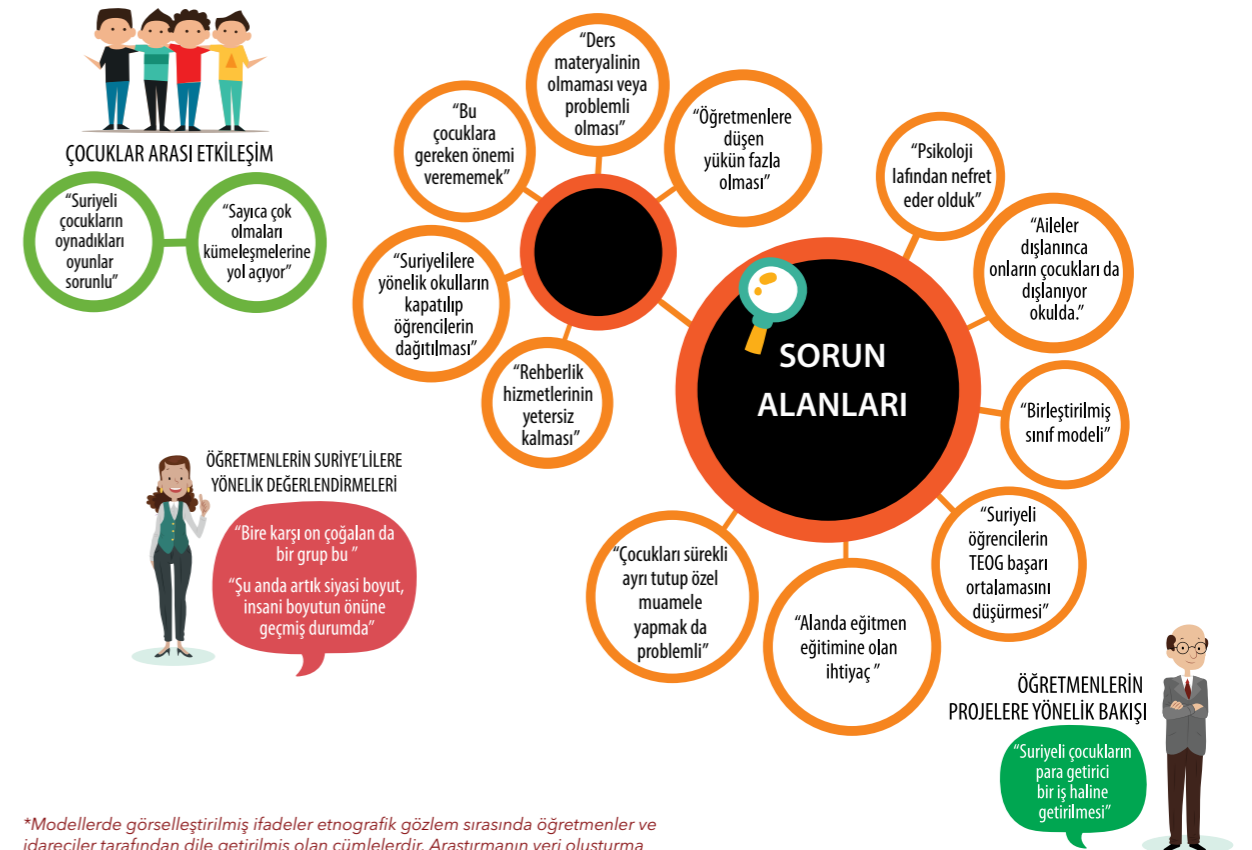
Modellerde görselleştirilmiş ifadeler etnografik gözlem sırasında öğretmenler ve idareciler tarafından dile getirilmiş olan cümlelerdir. Araştırmanın veri oluşturma evresinde elde edilmiş bulgular değiştirilmeden, olduğu gibi aktarılmıştır.

NİTEL ANALİZ SONUÇLARI

1

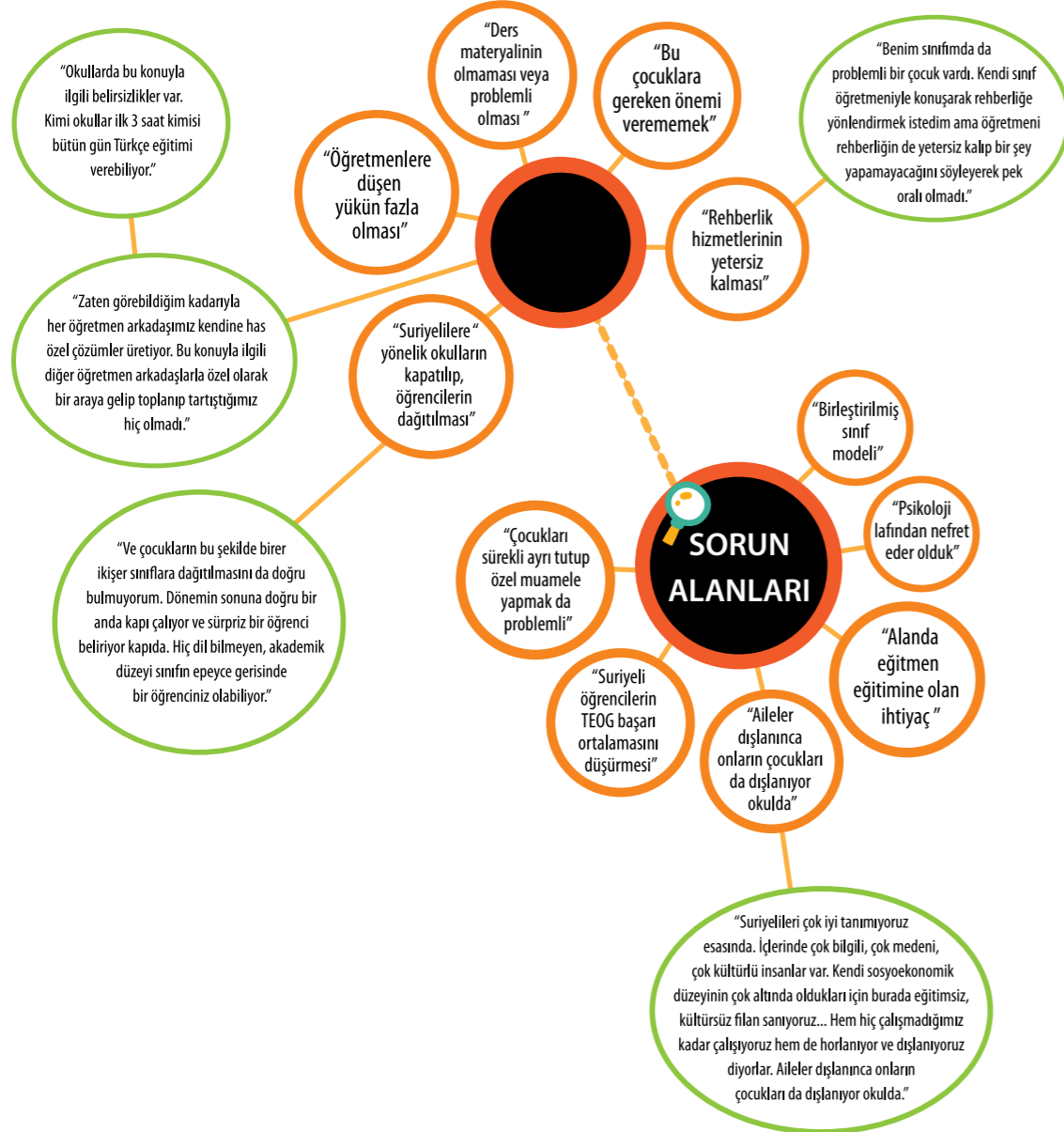
Model 1: DİLE GETİRİLEN SORUNLAR

Model 1'de farklı başlıklarda, öğretmenler tarafından dile getirilen sorunlar yer almaktadır. **Çocuklar arası etkileşim** başlığında, Suriyeli çocukların kendi kültürlerinden gelen çocuklar ile gruplaşma eğilimi ve oyunlarında açığa çıkan agresyon vurgulanmaktadır. **Öğretmenlerin Suriyelilere yönelik değerlendirmeleri ve tutumları** başlıklı veri, mülteci sorununun sosyo-politik yönüne vurgu yapmakta ve Türkiye - Suriye toplumları arasındaki nüfus artış hızı farklılıklarına ilişkin düşüncelere dikkat çekmektedir. **Sorun alanları** başlıklı veri ise, birleştirilmiş sınıf modelinin değiştirilmesi gerekliliğine, okul yönetimlerinin ve tüm öğretmenlerin mülteci çocukların sosyal olarak nasıl değiştirilebileceğine ilişkin eğitim ihtiyacına, okullardaki rehberlik servislerinin konuya ilişkin güçlendirilmesi gerektiğine, velilerin okula katılımına ilişkin sosyal politika ihtiyacına, Türkiyeli ve Suriyeli öğrencilerin akademik başarılarının farklılığına, Suriyeli öğrenciler için geliştirilmiş ders materyallerinin sayıca azlığına işaret etmektedir. Son olarak öğretmenlerin, konuyla ilgili çalışmalar yapan sivil toplum kuruluşlarının ve profesyonel çalışanların iyi niyetlerinden şüphe duydukları ve bu kişi ve kurumların kar amacı güttüklerine ilişkin bir kanaate sahip oldukları gözlemlenmiştir.

*Modellerde görselleştirilmiş ifadeler etnografik gözlem sırasında öğretmenler ve idareciler tarafından dile getirilmiş olan cümlelerdir. Araştırmanın veri oluşturma evresinde elde edilmiş bulgular değiştirilmeden, olduğu gibi aktarılmıştır.

Model 2’de görülen veri; okul yöneticileri ve öğretmenlerin, eğitim sistemi içerisinde mülteci sorununa ilişkin sistematik ve çok yönlü bir yaklaşım geliştirilmesine ihtiyaç duyduğuna işaret etmektedir. Bunun yanı sıra öğretmenlerin kişisel ve mesleki farklılıklarının, sorunun çözümünde veya büyümesinde belirleyici bir faktör olduğu açıktır. Eğitim sistemindeki bir başka farklılık ise, Türkçe dil eğitimi ders saatlerinin okuldan okula değişiklik göstermesidir. Bunun yanı sıra gözlemlenen diğer bir husus ise, Suriye kültürünün yeterince bilinmiyor olmasının ailelere ulaşmak noktasında bir engel oluşturduğudur.

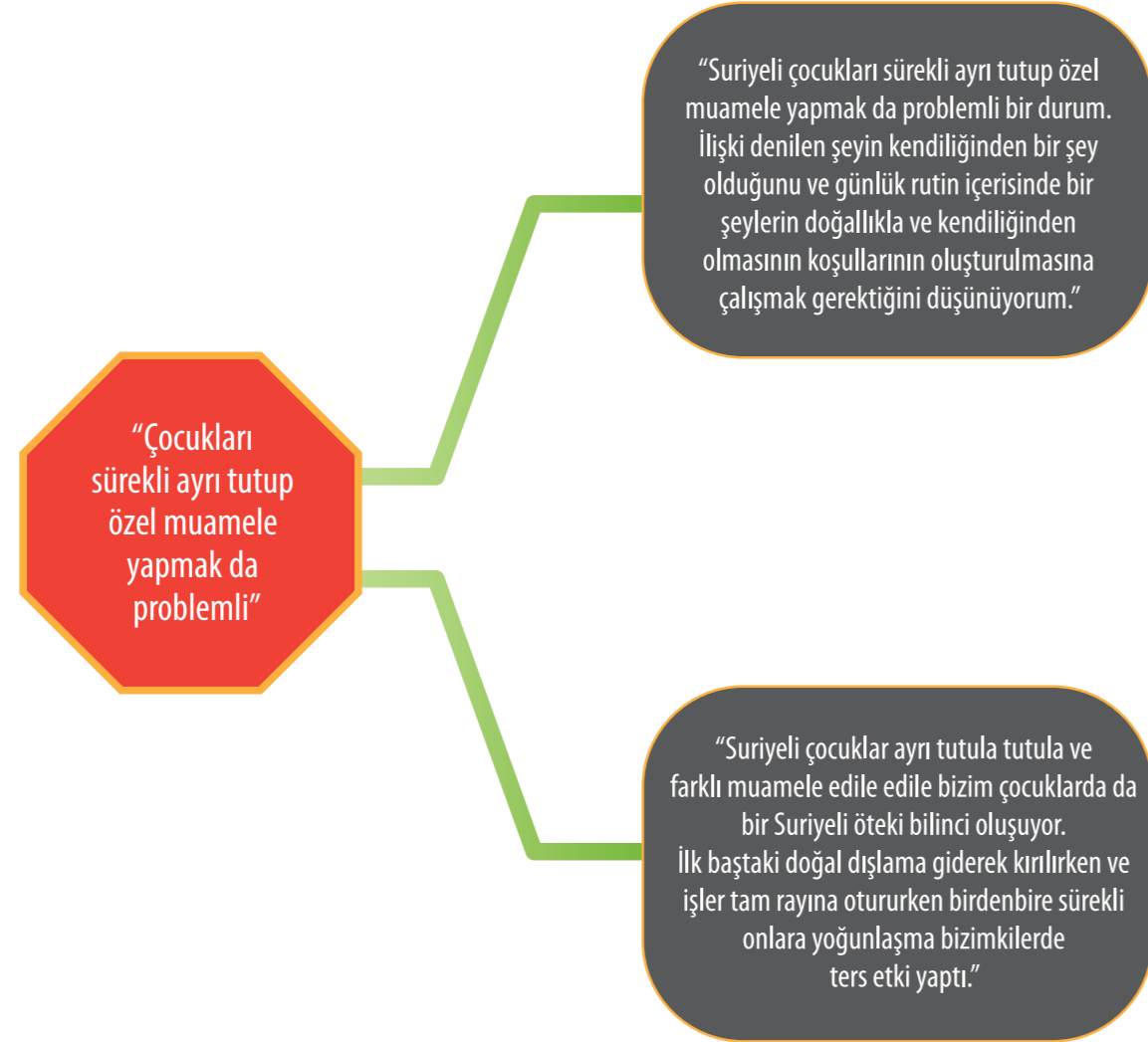
*Modellerde görselleştirilmiş ifadeler etnografik gözlem sırasında öğretmenler ve idareciler tarafından dile getirilmiş olan cümlelerdir. Araştırmanın veri oluşturma evresinde elde edilmemiş bulgular değiştirilmeden, olduğu gibi aktarılmıştır.

Model 3’te yer alan veriye göre eğitici eğitimlerinden öğretmen ve idarecilerin temel beklentileri; Suriye kültürüne, Suriyelilerin temel değerlerine ve okul sistemine ilişkin uygun bilgi aktarımının yapılması gerektiği yönündedir. Bunun yanı sıra eğitimcilerin bu eğitimler süresince Suriyeli meslektaşları ile akran paylaşımlarına alan açılmasını talep ettikleri görülmektedir. Suriyeli çocukları anlamak ve bu çocukların okul sistemine dâhil edilmesine ilişkin geliştirilecek müdahale programlarında Suriyeli eğitimcilere ait deneyimlerin belirleyici rolü olacağına inanılmaktadır.

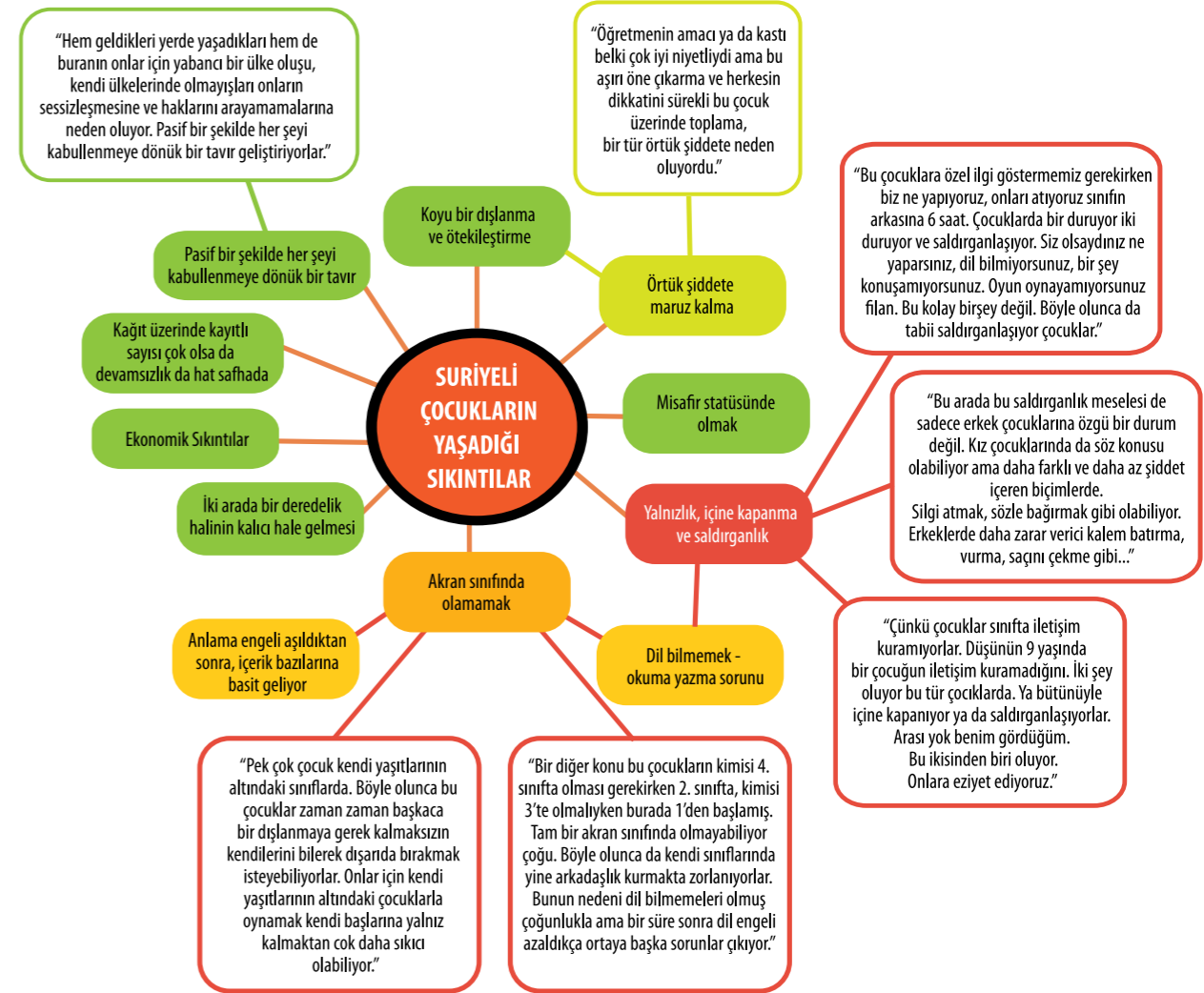
*Modellerde görselleştirilmiş ifadeler etnografik gözlem sırasında öğretmenler ve idareciler tarafından dile getirilmiş olan cümlelerdir. Araştırmanın veri oluşturma evresinde elde edilmemiş bulgular değiştirilmeden, olduğu gibi aktarılmıştır.

Tablo 4'te görülmekte olan veri, okul sistemi içerisinde Suriyeli öğrencilere ilişkin yürütülen projelerin nasıl değerlendirildiğine ilişkin yaklaşımları özetlemektedir. Projelerin doğal akışı bozduğu, Türkiyeli ve Suriyeli öğrenciler arasındaki ayrışmayı artırdığına ilişkin düşüncelerin varlığına işaret etmektedir.

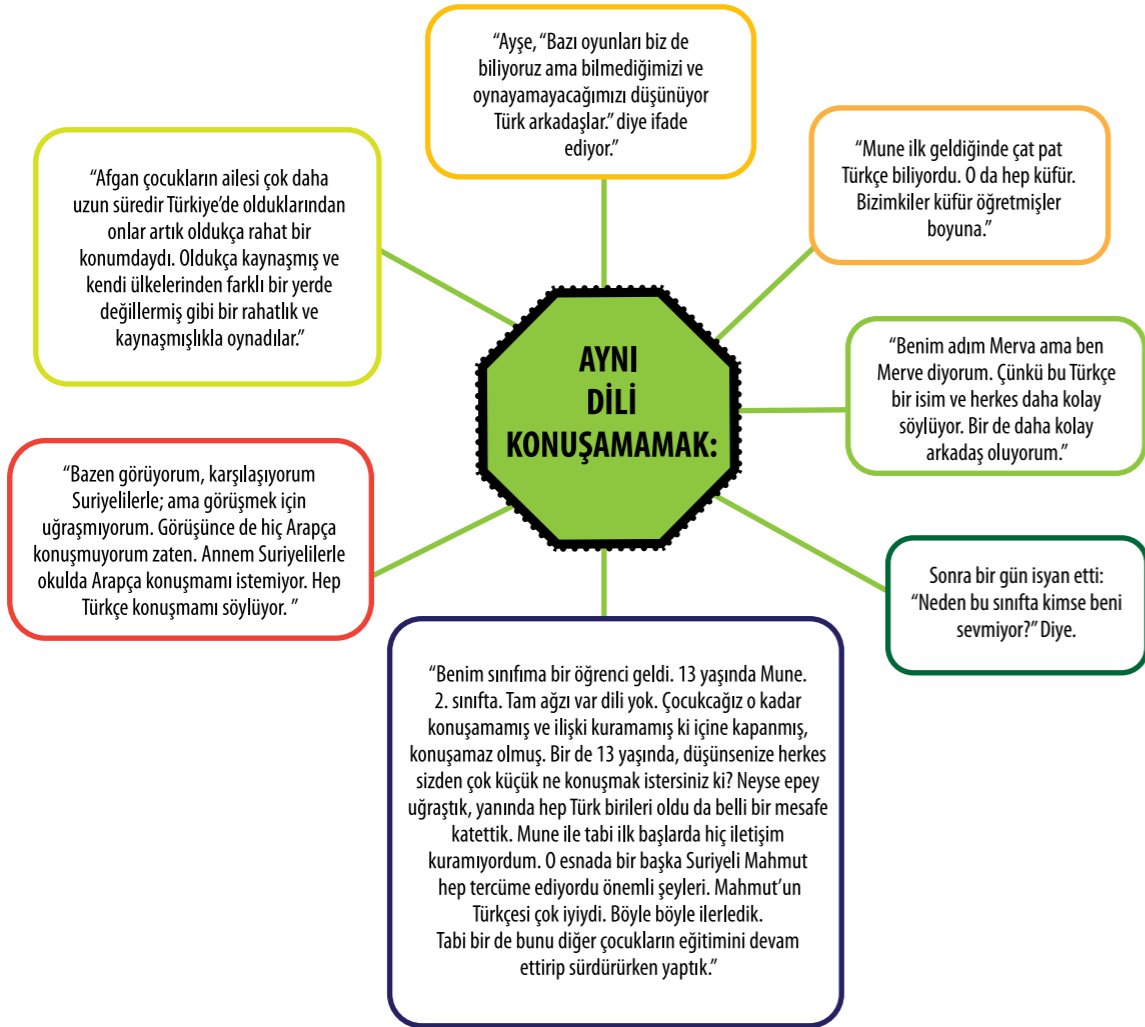
*Modellerde görselleştirilmiş ifadeler etnografik gözlem sırasında öğretmenler ve idareciler tarafından dile getirilmiş olan cümlelerdir. Araştırmanın veri oluşturma evresinde elde edilmiş bulgular değiştirilmeden, olduğu gibi aktarılmıştır.

Model 5'te yer alan veri, Suriyeli çocukların Türkiye'deki ve okuldaki deneyimlerine işaret etmektedir. Çocuklar gündelik yaşamlarında yoksulluğa tanıklık etmekte ve ekonomik güçlükler içinde yaşamaktadırlar. Ülkelerine geri dönüp dönemeyeceklerine ilişkin bir belirsizlik deneyimini içselleştirmişlerdir. Bu durum, içinde buldukları topluma aidiyet ve bağlılık geliştirmeleri üzerinde negatif etkilere sahiptir. Dil problemi, yaşadıkları en temel sorunlardan biridir. İletişim problemleri ve kendilerini ifade etmekte yaşadıkları güçlükler, içe kapanma ve saldırganlık eğilimi şeklinde dışa vurulmaktadır. Ek olarak çocukların hak aramaktan vazgeçme eğilimi gözlenen bir başka davranış örüntüsü olarak açığa çıkmıştır. Bir diğer sorun ise okul yaşamına akranları ile eş sınıflarda devam edememeleri olarak değerlendirilebilir. Son olarak pozitif ayrımcılık içeren yaklaşımların zaman zaman örtük bir ötekileştirme deneyimine dönüşmesi olarak değerlendirilebilir.

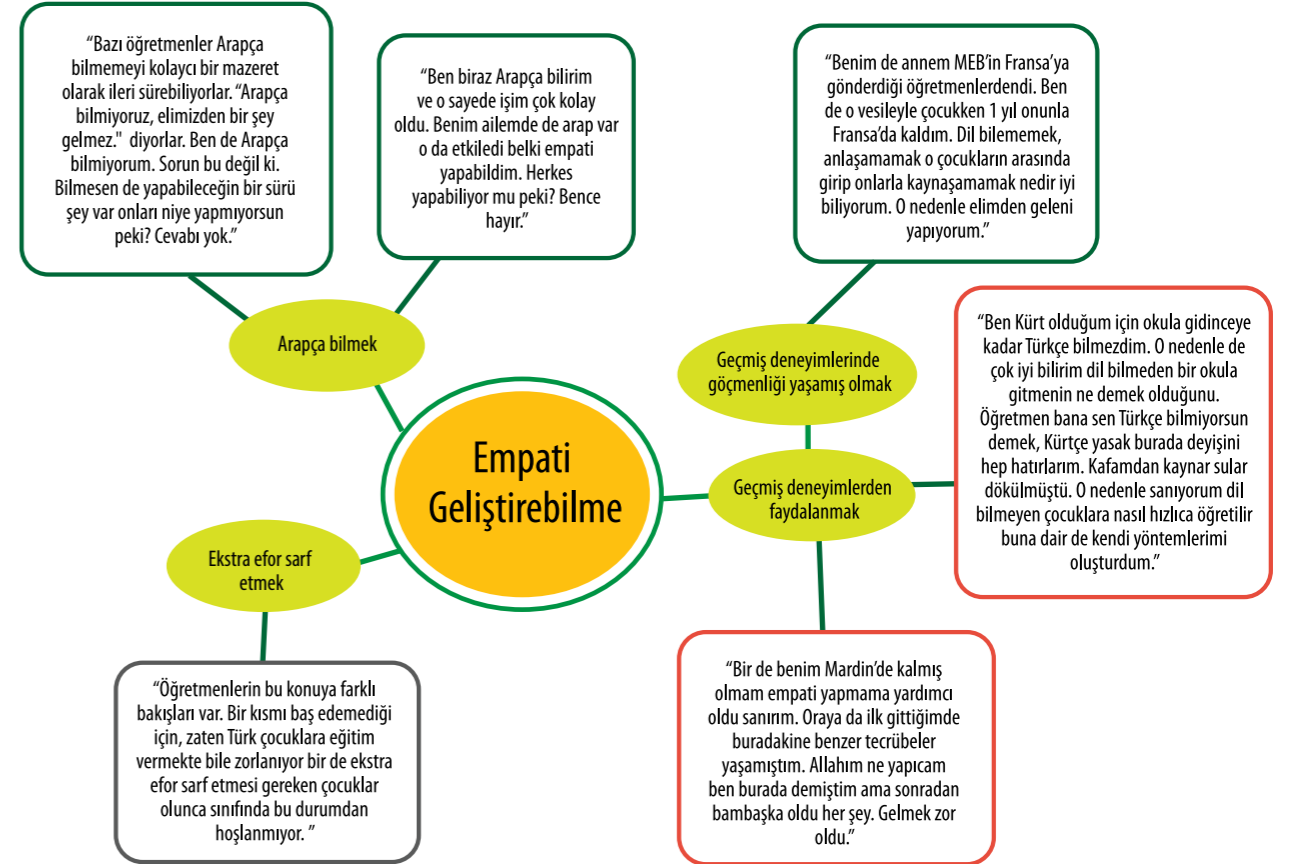
*Modellerde görselleştirilmiş ifadeler etnografik gözlem sırasında öğretmenler ve idareciler tarafından dile getirilmiş olan cümlelerdir. Araştırmanın veri oluşturma evresinde elde edilmiş bulgular değiştirilmeden, olduğu gibi aktarılmıştır.

Model 6' da yer alan veri, Suriyeli ve Türkiyeli çocukların aynı dili konuşamıyor olmalarının etkilerine işaret etmektedir. Bir çocuk bu deneyimi "Adım Merva ama ben Merve diyorum. Çünkü bu Türkçe bir isim ve bu şekilde daha kolay arkadaş buluyorum." şeklinde ifade etmiştir. Bir başka çocuk, dil bilmediği için oyunlara katılmadığından söz etmiştir. Bir öğretmen ise dil sorununu aşmak noktasında, dil problemini daha erken aşan öğrencilerin aracılığı ile Suriyeli öğrencilerini kazandığından söz etmiştir.

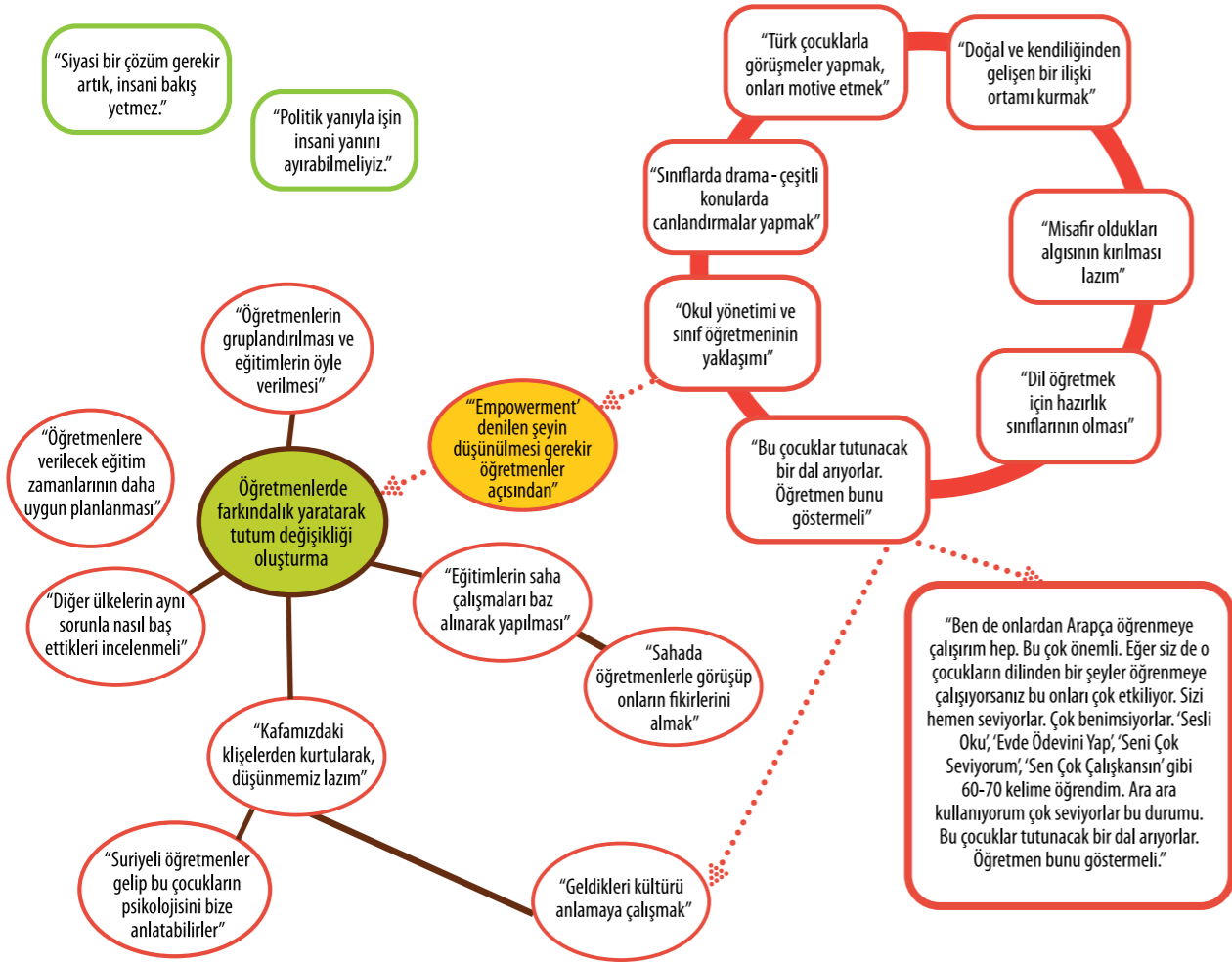

*Modellerde görselleştirilmiş ifadeler etnografik gözlem sırasında öğretmenler ve idareciler tarafından dile getirilmiş olan cümlelerdir. Araştırmanın veri oluşturma evresinde elde edilmiş bulgular değiştirilmeden, olduğu gibi aktarılmıştır.

Model 7'de yer alan veri, öğretmenlerin geçmiş deneyimlerin ve Arapça biliyor olmalarının mülteci öğrencilerle iletişimde empati düzeyini etkilediğine işaret etmektedir.

*Modellerde görselleştirilmiş ifadeler etnografik gözlem sırasında öğretmenler ve idareciler tarafından dile getirilmiş olan cümlelerdir. Araştırmanın veri oluşturma evresinde elde edilmiş bulgular değiştirilmeden, olduğu gibi aktarılmıştır.

*Modellerde görselleştirilmiş ifadeler etnografik gözlem sırasında öğretmenler ve idareciler tarafından dile getirilmiş olan cümlelerdir. Araştırmanın veri oluşturma evresinde elde edilmiş bulgular değiştirilmeden, olduğu gibi aktarılmıştır.

Model 8'de, etnografik gözlem sırasında ifade edilen çözüm önerileri yer almaktadır. Dil eğitimi için ayrı sınıfların açılmasının, Suriyeli öğrencilere misafir gözüyle bakılmamasının, onlar için gündelik okul yaşamı içinde doğal ve kendiliğinden gelişen ilişki alanları inşa edilmesinin gerekliliği vurgulanmıştır. Bunun yanı sıra, Türk öğrencilerin sürece ilişkin bilgilendirilmesi ve öğretmenlerin sınıfta drama etkinlikleri ile öğrenciler arasındaki etkileşimi kolaylaştırması önerilmiştir. Öğretmenleri güçlendirmeye ilişkin eğitimlerde, branşlar düzeyinde bir ayırımın yapılması gerektiğinin altı çizilmiştir. Eğitim süreçlerinde sahada konuya ilişkin deneyimi olan öğretmenlerden fikir alınması ve birbirinden öğrenme ilkeleleri ile öğretmenlerin birbirinden öğrenmesinin desteklenmesi, gelen öneriler arasında yer

almaktadır. Bunların yanında, diğer ülkelerin mülteci sorunu ile baş ederken geliştirmiş oldukları yaklaşımları incelemenin önemine vurgu yapılmıştır. Sürece ilişkin önyargısız bir tutum geliştirmenin gerekliliği ve süreci politik bağlamından ayırarak insan merkezli bir yaklaşım ile değerlendirmenin önemine vurgu yapılmaktadır. Son olarak bir öğretmenin "Ben de onlardan Arapça öğrenmeye çalışırım hep. Bu çok önemli. Eğer siz de o çocukların dilinden bir şeyler öğrenmeye çalışıyorsanız bu onları çok etkiliyor. Sizi hemen seviyorlar. Çok benimsiyorlar. 'Sesli Oku!', 'Evde Ödevini Yap!', 'Seni Çok Seviyorum!', 'Sen Çok Çalışkansı'n' gibi 60-70 kelime öğrendim. Ara ara kullanıyorum çok seviyorlar bu durumu." ifadeleri oldukça dikkat çekicidir.

"İnsan, biraz kendi hikayesinde varsa daha yakın ve duyarlı oluyor." ifadesi etnografik gözlem sırasında gelişen spontane konuşmalarda geçmiştir. Bu cümle, araştırmacılara öğretmenlerin göçe itilme deneyimini anlamaya ilişkin empati geliştirebilmeleri üzerinde etkili olan faktörlerin tanımlanması gerektiğini düşündürmüştür.

Bu saha çalışması ardından özetle;

Öğretmen - Yönetici

- Suriyeli çocukların okullaşmasında öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin kilit bir rolde oldukları düşünülmüştür.
- Öğretmenlerin ve yöneticilerin konuya ilişkin olarak güçlendirilmesi gerektiği, öğretmen eğitimlerinin seminer dönemlerinde gerçekleştirilmesine ilişkin beklenti açığa çıkmıştır.

Okul ortamı

- Çok kültürlü okul ortamı inşası için ayrımcılık karşıtı yaklaşımların yaygınlaştırılmasına ihtiyaç olduğu düşünülmüştür.
- Okul ortamında farklılıkların zenginliği vurgulayan projeler geliştirmenin önemli olduğu düşünülmüştür.
- Eğitimlerde Suriye kültürünün ve okul sistemlerinin tanıtılması, Suriyeli akranların sürece dahil edilmesine ilişkin beklentiler olduğu görülmüştür.
- Birleştirilmiş sınıflar uygulamasının etkilerinin ölçülmesi gerektiğine inanılmaktadır.

Dil bariyeri

- Dil öğrenimi için acil olarak standardize edilmiş yöntemlere ihtiyaç olduğu görülmüştür.
- Dil öğrenimi için dijital materyaller geliştirilebilir ve kendi kendine öğrenme ortamı desteklenebilir.

Çocuk

- Suriyeli çocukların yaşlıları ile etkileşimde olabilecekleri uygulamalar okullarda yaygınlaştırılmalıdır.

- Türkiyeli ve Suriyeli çocukların kaynaşması için yöntemler geliştirilmelidir.

- Suriyeli çocukların sosyal içermesini hedeflerken Türkiyeli çocukları da gözetilen projeler üretilmelidir.

- Kaynaştırma projeleri çocuk gruplarının ayrışmasını önlemek için acil ve önemlidir. Saha çalışması Suriyeli çocukların sayıları arttıkça kendi kültüründen çocuklar ile alt gruplar oluşturduklarına dikkat çekmektedir.

- Suriyeli çocukların ve velilerinin Türk kültürüne oryantasyonu için okul programları geliştirilebilir. Bunun yanı sıra Suriyeli öğrenci ve velilerin kendi kültürlerini aktardıkları ortamlar ve programlar geliştirilmesi gerektiği düşünülmüştür.

- Türkiyeli ve Suriyeli çocukların bildikleri ortak oyunlar okul ortamında kaynaştırma yöntemi olarak kullanılabilir.

- Suriyeli çocukların sosyal içerilmesine ilişkin projelerde temel hedefimiz akademik başarıdan ziyade çocukların güvende hissettikleri bir sınıf ortamı yaratmak olmalıdır.

Veli

- Suriyeli çocukların velilerine ilişkin veli eğitim programları geliştirilmelidir.

